

*NINA SKROVE FALCH
Frischsenteret*

*RAGNAR NYMOEN
Universitetet i Oslo*

Samfunnsøkonomenes prognosepris 2009

Samfunnsøkonomenes prognosepris ble delt ut for fjerde gang på Samfunnsøkonomenes frokostmøte 11. november i Oslo, som forøvrig hadde handlingsregelen som hovedtema. Juryen besto av Mette Rolland (formann), Nina Skrove Falch og Ragnar Nymo. Prognoseprisen blir gitt den prognosemakeren som har gjort det best «sammenlagt» over mange prognosekonkurranser. I denne artikkelen presenterer vi resultatene av de forskjellige konkurransene. Flere viktige realøkonomiske variable ble bedre predikert i 2008 enn i 2007, selv om 2008 jo var det året da den internasjonale finanskrisen «kom til» Norge. Dette betyr ikke at finanskrisen ikke var alvorlig, og mye av dens effekter viser seg dessuten kanskje først i tallene for 2009. Den bedre prognosenøyaktigheten sammenliknet med i fjor sier kanskje mer om hvor overraskende sterk den økonomiske veksten var i 2007?

INNLEDNING

Samfunnsøkonomene tok i 2006 initiativ til utdelingen av en pris til beste makroøkonomiske prognosemaker, for blant annet å bidra til oppmerksomhet omkring evaluering av norske makroøkonomiske prognoser. Samfunnsøkonomene legger opp til at prisen skal deles ut årlig. De tidligere vinnerne av Prognoseprisen er Statistisk Sentralbyrå, i 2006, og Svenska Enskilda Banken, som vant både i 2007 og i 2008.

DELTAKERLISTE OG KONKURRANSENE

På samme måte som i 2007 og 2008 er kåringen av vinneren av Prognoseprisen basert på resultatene i 10 prognosekonkurranser der det rett og slett er om å gjøre at den absolutte prognosefeilen for 2008 skal være minst mulig. Dette er selvsagt et temmelig snevert evalueringsopplegg, og nytteverdien av prognosevirksomheten kan nok sies å

avhenge av flere andre aspekter: For eksempel kommunikasjonen av prognosene, og treffsikkerheten lenger enn ett år fram i tid, og evnen til å predikere vendepunkter. Likevel er den enkle sammenlikningen av prognosenøyaktigheten ett år fram av selvstendig interesse, både «for sportens» skyld, og som ledd i en mer omfattende evalueringsvirksomhet som vi mener er svært viktig, men som ligger utenfor mandatet til juryen for Prognoseprisen.

Konkurransen er åpen for alle, men juryen har lagt til grunn at det må være en viss bredde i prognoseproduksjonen. Det er First Securities som har minst bredde av de som er med i år, fordi First Securities bare framskriver fem av de ti variable som vi ser på. De andre deltakerne, med antall variable angitt i parentes, er: DnB NOR (10), Finansdepartementet (8), Fokus Bank (10), Handelsbanken (10), Næringslivets Hovedorganisasjon (8), Nordea (9), Norges Bank (10), Svenska Enskilda Banken (9) og Statistisk sentralbyrå (10).

Tabell 1 *Delkonkurransene som teller med i kåringen.*

NAVN	BESKRIVELSE
BNP-vekst	Vekst BNP fastlands-Norge, faste priser.
Privat konsumvekst	Vekst i konsum i husholdninger og ideelle organisasjoner, faste priser.
Investeringsvekst	Vekst i brutto realinvesteringer, faste priser
Sysselsettingsvekst	Vekst i antall sysselsatte.
Vekst i KPI	KPI basert årlig inflasjon
Vekst i KPIJAE	KPIJAE basert årlig inflasjon.
Arbeidsledighet	AKU arbeidsledighet.
Årslønnsvekst	Se hovedteksten
Årvekst i valutakursen	Kroner pr euro, spotkurs
Rente	3 mnd pengemarkedsrente (NIBOR)/Foliorenten

Note: Alle variable har prosent som måleenhet. Nasjonsregnskapstallene er fra september 2009, publisert i Økonomiske Analyser nr 4 2009.

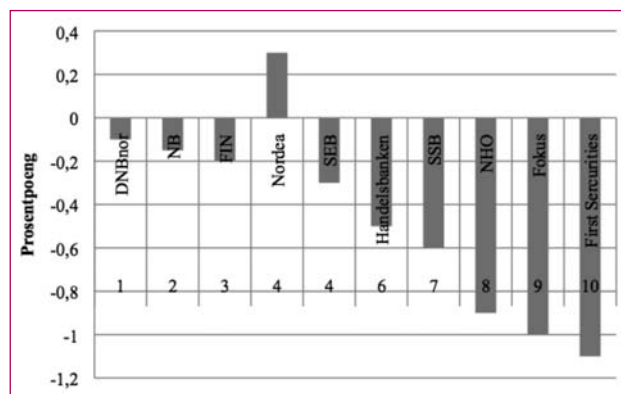
Prognosemakerne deltar med sine siste publiserte prognoser i 2007. Dette gjør at noen av deltakerne stiller med et visst handikap i konkurransen om å treffe årstallet for 2008. For eksempel deltar Nordea med sin publiserte prognose fra september, mens SSB deltar med sine prognoser i Konjunkturtrendene fra desember 2007. Dersom noen ønsker å gjøre noe med sitt handikap foran Prognoseprisen 2011, er vi åpne for det – vi må da bare ha mottatt prognosene som institusjonen vil delta med før 31.12.2009.¹

Vi har laget rangeringer basert på absolutt prognosebom for årstallene for 2008 for variablene i tabell 1. Det dreier seg om de samme variablene som i fjorårets konkurranse.

Figur 1 viser utfallet av BNP-vekst konkurransen. Negative framskrivningsfeil betyr at prognosene var høyere enn det veksten ble i 2008, som var 2,6 %. Vi ser derfor at det bare var Nordea som predikerte en litt for lav BNP-vekst i 2008. De andre prognosemakerne, og dermed konsensus, overvurderte BNP veksten fra 2007 til 2008. Med et anslag som bare vare 0,1 prosentpoeng for lavt, så vant DNBnor denne konkurransen, foran Finansdepartementet og Norges Bank, som også leverte svært nøyaktige prognoser for 2008. Nøyaktigheten av prognosene er veldig mye bedre enn i fjor, og vi er nå tilbake til samme

nøyaktighet som i Prognoseprisen 2006 da de tre beste bommet med omtrent 0,2 prosentpoeng. En naiv prognose som satte BNP-veksten i 2008 lik veksten i 2007 ville tapt denne konkurransen nokså klart, siden veksten jo var så høy som 6,1 % i 2007.²

Figur 1 *Prognosefeil for BNP-vekst i 2008 (Fastlands-Norge). Plassiffer under hver deltaker i konkurransen.*

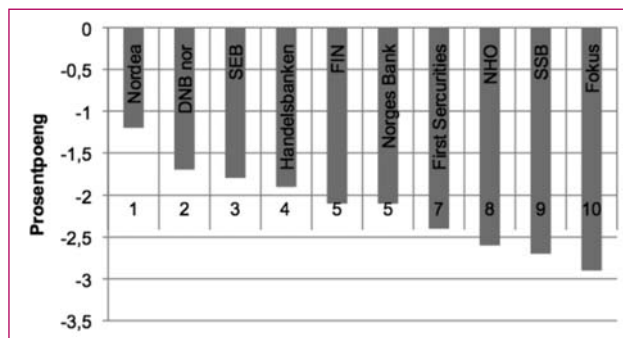
Figur 2 viser prognosefeilen for privat konsum. Denne figuren viser unison overprediksjon av denne variabelen, og nøyaktigheten av prognosene er også gjennomgående dårligere enn for BNP-veksten. Nordea, som med sin tidlige prognose fra september hevdet seg godt også i BNP-konkurransen, predikerte veksten i konsumet mest nøyaktig. Veksten var på 1,4 %, mens Nordeas vinnerprognose anga

¹ Vi har gått ut med samme opplysning også de forgående år, men ingen har hittil benyttet seg av denne muligheten.

² Vi antar da at man greide å «nowcast» BNP i 2007, på prognosetidspunktet.

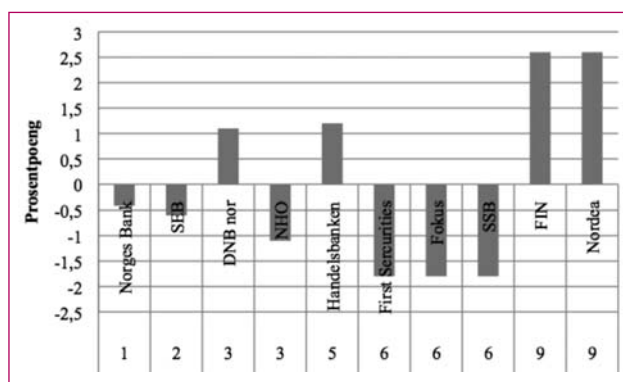
en konsumvekst på 2,6 %. DNBnor var nest best, og SEB kapret tredjeplassen. Både Nasjonalbudsjettets prognose (Delt 5. plass), og SSBs prognose (nest sist) havnet langt bak i feltet, noe som kanskje kan ha å gjøre med at de bruker samme modell? Den naive prognosen ville naturligvis heller ikke nådd opp i denne konkurransen, siden den ville predikert veksten til 6 % i stedet for 1.4 %.

Figur 2 Prognosefeil for vekst i privat konsum i 2008.

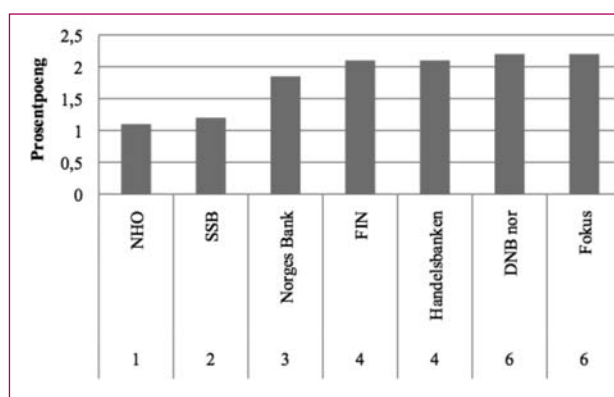
Realinvesteringene økte med 3,9 % i 2008. Figur 3 viser at prognosemakerne var lite samstemte om denne variabelen. Vinner, som ble Norges Bank, overvurderte investeringsveksten med bare 0,4 prosentpoeng, som var noe bedre enn SEB (0,6 prosentpoeng). Det har aldri tidligere vært så høyt nivå på denne konkurransen! DNBnor og NHO delte tredjeplassen. DNBnor overvurderte med 1,1 prosentpoeng mens NHO undervurderte med 1,1 prosentpoeng. Også når det gjelder investeringene så gjorde alle prognosemakerne det bedre enn den naive framskrivningsmetoden som vi nevnte ovenfor.

Figur 3 Prognosefeil for vekst i realinvesteringene i 2008.

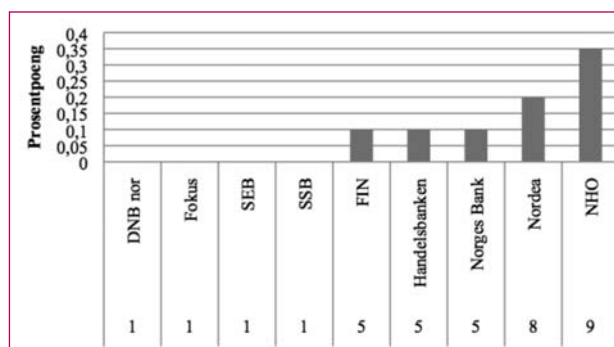
Selv om 2008 var året da finanskrisen «kom til Norge» så vokste sysselsettingen likevel med 3,1 %. Dette hadde ingen av prognosemakerne ventet, og Figur 4 viser derfor

Figur 4 Prognosefeil for vekst i sysselsettingen i 2008.

at sysselsettingen ble undervurdert av alle, med 1,1 prosentpoeng eller mer. Den naive prognosen ville hevdet seg meget godt i denne konkurransen, men en overprediksjon på akkurat ett prosentpoeng. Utenom denne «dark horse» så vant NHO konkurransen, knepent foran SSB. Et stykke bak var det hard kamp om tredjeplassen, og det ble Norges Bank som stakk av med den plasseringen.

Figur 5 Prognosefeil for AKU ledighetsraten i 2008.

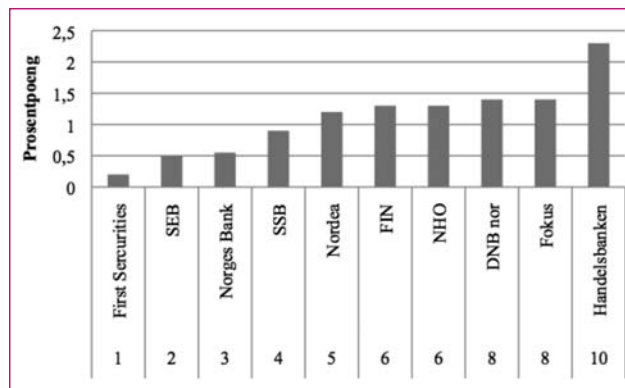

Figur 5 viser prognosefeilene for AKU ledigheten, som var 2,6 % i 2008 og 2,5 % i 2007. Som grafene viser så var det faktisk fire av prognosemakerne som traff den lille økningen i AKU ledigheten helt eksakt. Fokus kom på førsteplass for andre år på rad, men måtte i år dele topp-plasseringen med DNBnor, SEB og SSB. Den naive prognosen, «ingen endring fra 2007» ville kommet på delt 5. plass.

Vi går nå over til å kommentere prognosene for noen sentrale nominelle variable. Figur 6 og 7 viser de to inflasjonskonkurransene, basert på henholdsvis i KPI og i KPI-JAE. Konkurransen om å treffe veksten i KPI ble vunnet av First Securities, som bare bommet med 0,2 prosentpoeng. SEB og Norges Bank tok 2. og 3. plassen. Hele feltet av prognosemakere ventet lavere inflasjon enn den faktisk

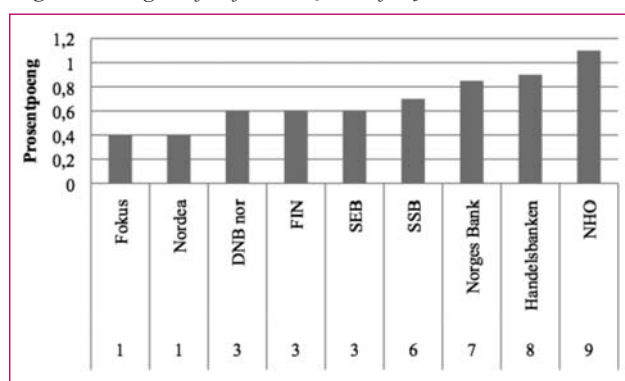
ke, som ble 3,8 %. Dersom man hadde «nowcastet» 2007 inflasjonen korrekt (0,8 %) og videreført den til 2008, så ville dette gitt siste plass.

Figur 6 Prognosefeil for KPI inflasjon i 2008.

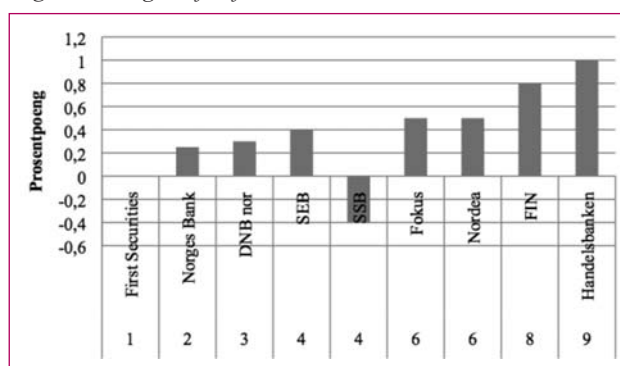
Figur 7 viser det at prognosemakerne også undervurderte kjerneinflasjonen, som ble 2,6 %. Fokus og Nordea bommet minst (0,4 prosentpoeng) og delte derfor førsteplassen. Det var også jevnt om tredjeplassen, som DNBnor delte med FIN og SEB. I 2007 definerte Norges Bank ennå endringen i KPI-JAE som sitt operasjonelle prismål. Norges Banks anslag i Inflasjonsrapport 3/07 var at KPI-JAE skulle bli 1,75 % i 2008. Prognosefeilen ble altså 0,85 prosentpoeng, noe som bare holdt til 7. plass—en liten framgang fra i fjor da det ble en 8. plass. Den naive prognosen ville gitt en feil på 1,2 prosentpoeng, og dermed siste plass bak NHO.

Figur 7 Prognosefeil for KPI-JAE inflasjon i 2008.

Prognosemakerne har forskjellige definisjoner av årslønn i sine framskrivninger. SSB og Finansdepartementet spår om nasjonalregnskapsbegrepet lønn pr normal-årsverk, mens Fokus, DnB NOR, Handelsbanken, SEB, Nordea og Norges Bank definerer årslønnsvekst på

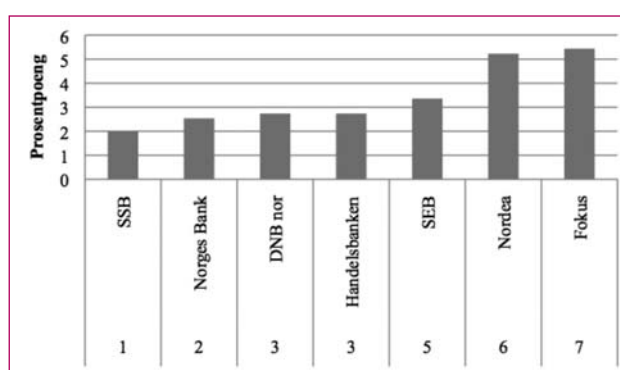
Figur 8 Prognosefeil for årslønnsvekst i 2008.

samme måte som Teknisk beregningsutvalg (TBU). First Securities rapporterer sin prognose på lønnsveksten i industrien. Alle aktørene er blitt evaluert mot det målet de sikter på.

First Securities, Norges Bank og SSB tok de øverste plassene i denne konkurransen. Disse tre institusjonene bommet med mindre en 0,4 prosentpoeng på en lønnsvekst som ble mellom 5,8 og 6,1 %, alt etter definisjonen som ligger til grunn. First Securities traff lønnsveksten eksakt! I denne konkurransen ville den naive lønnsprognosen lagt seg i tet-skiktet, siden lønnsveksten ikke endret seg mye i fra 2007 til 2008.

Figur 9 Prognosefeil for prosentvis endring i valutakursen i 2008.

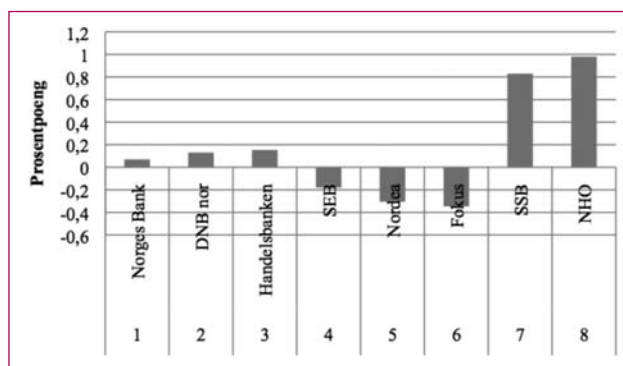

Flere av aktørene lager anslag for hva eurokursen vil være om for eksempel seks og tolv måneder fram i tid. For hver enkelt aktør som har slike prognoser har vi tatt et gjennomsnitt av de anslagene som gjelder for ulike tidspunkter i løpet av 2008, og fortolket det som et anslag på gjennomsnittskursen i 2008. For Norges Bank og SSB har vi benyttet anslagene for utviklingen i den effektive nominelle valutakursen.

Når vi ser året under ett så skjedde det egentlig lite med kronekursen i 2008. Det var en liten depresiering mot euro, og en enda mindre appresiering av den effektive valutakursen. Alle prognosemakerne antok at den markerte appresieringen i 2007 skulle fortsette, og derfor viser figur 9 negative prognosefeil for alle deltakerne. SSB bommet med 2 prosentpoeng, og ble vinner av denne konkurransen. Norges Bank var nest best og DNBnor og Handelsbanken delte tredjeplassen.

Den siste øvelsen gjelder framskrivning av renten. SEB, Handelsbanken, Fokus, Nordea og Norges Bank deltar med sine anslag på foliorenten, mens de andre deltakerne predikerer 3-månedersrenten. På sammen måte som med eurokursen er det også en del aktører som lager anslag for renten på spesielle tidspunkter i løpet av 2008. Også her har vi forstått gjennomsnittet av disse anslagene som et anslag på gjennomsnittsrenten i 2007, som faktisk ble 6,20 % (3-mnd) og 5,3 % (folio). Særlig i andre halvår av 2008 så førte jo finanskrisen til at differansen mellom de to rentene ble større enn normalt. Dette kan ha gitt de som anslår foliorenten en liten fordel i konkurransen. En naiv prognose ville bommet med mer enn NHO så også i denne siste øvelsen gjør prognosemakerne det bedre enn den naive prognosen.

Figur 10 Prognosefeil for pengemarkedsrenten og foliorenten i 2008.

SAMMENLAGTSEIER

Gjennomgangen av deløvelsene viser at deltakerne sto for mange gode prestasjoner i sine 2008 prognoser. Imidlertid

går vårt mandat ut på å dele ut Prognoseprisen til den prognosemakeren som samlet sett gjorde det skarpest. Kåringen ble derfor basert på de plassiffer (som står oppført i hver enkelt figur). På samme måte som i de tre foregående konkurransene har vi kåret sammenlagtvinnersen ved å beregne et deltakerveid gjennomsnitt av den enkelte aktørs plassiffer i de deløvelsene vedkommende var med i.

Mer presist har vi som i fjor lag til grunn at en 1. eller 2. plass i en konkurranse med mange deltakere trekker samlet score mer ned enn samme plassering i en konkurranse med få andre prognosemakere. I tillegg har vi lagt vekt på at det å unngå sisteplassen i et felt med 4 deltakere kan sees på som en større prestasjon enn å bli nummer 8 i et felt med 9 deltaker.

Den fullstendige rankingen ble (fjorårets plassering i parentes):

1. Norges Bank (7)
2. Svenska Enskilda Banken (1)
3. DNB nor (8)
4. SSB (5)
5. First Securities (6)
6. Nordea (9)
7. Finansdepartementet (10)
8. Handelsbanken (3)
9. Fokus (2)
10. Næringslivets Hovedorganisasjon (4)

Det er også interessant å se på hvem som ligger best an i konkurransen over tid. Vi benytter oss her av samme metode som i konkurransen ellers, altså deltakerveide plassiffer, der hvert år utgjør en delkonkurranse. Vi ser på et tre års glidende gjennomsnitt. De fem beste prognosemakerne de siste tre årene er, i rangert rekkefølge:

1. SEB
2. Norges Bank
3. SSB
4. Fokus
5. Handelsbanken